

ТЕНДЕНЦІЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЗМІСТУ ШКІЛЬНИХ ПІДРУЧНИКІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ В УМОВАХ КОМПЕТЕНТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ

Редько Валерій Григорович

доктор педагогічних наук, доцент,
завідувач відділу навчання іноземних мов
Інституту педагогіки НАПН України, м. Київ, Україна

До основних напрямів трансформації змісту підручника іноземної мови для учнів закладів загальної середньої освіти відповідно до компетентнісної парадигми нами віднесено такі:

а) дидактичне переосмислення сутності навчального матеріалу та засобів оволодіння ним під кутом зору їх доцільності, доступності, відповідності іншомовним комунікативним потребам учнів певної вікової категорії, оптимальності для забезпечення їхніх комунікативних потреб в умовах компетентнісно орієнтованої парадигми навчання;

б) визначення значущих для учнів, відповідно до їхніх потенційних можливостей, зв'язків вивченого матеріалу з життєвою практикою, що асоціюється з рівнем його прагматичності — сферами використання в реальних умовах іншомовного спілкування відповідно до ситуацій, що об'єктивно виникають під час мовленнєвої взаємодії;

в) забезпечення ефективної та збалансованої активізації іншомовного матеріалу в різних видах мовленнєвої діяльності через умотивованість навчальних дій і використання оптимальної системи вправ і завдань, які сприяють організації навчання на компетентнісних засадах;

г) сприяння усвідомленому і вмотивованому засвоєнню учнями способів діяльності з навчальним компетентнісно орієнтованим іншомовним матеріалом у межах певного кола понять, явищ, процесів, об'єктів, фактів, зокрема тем і ситуацій для спілкування, змісту мовних і мовленнєвих засобів, набуттю досвіду самостійно виконувати мовні операції та ситуативно зумовлені мовленнєві дії, що можуть забезпечувати поступове адаптування учнів до реальних умов спілкування відповідно до змісту ключових компетентностей.

Формування ключових компетентностей засобами іноземної мови не є одноразовим видом діяльності. Це тривалий процес, який не закінчується вивченням певної теми спілкування або завершенням навчання у закладі загальної середньої освіти. Робота в цій сфері зумовлюється тематикою, визначеною навчальною програмою для кожного класу. Серед ключових компетентностей є такі, формування яких відбувається постійно, у різних обсягах і напрямках упродовж усього процесу навчання іноземної мови. А є компетентності, вибіркоче формування яких можливе лише у межах окремих тем спілкування. Окрім того, формування деяких ключових компетентностей може здійснюватись інтегровано у межах кількох тем на різних етапах навчання. А відтак, навчальна діяльність у певному класі, спрямована на формування деяких

ключових компетентностей, може не відбуватись. У зв'язку з цим, підручник повинен диференційовано забезпечувати суб'єктів навчального процесу необхідними вербальними та інформаційними матеріалами та передбачати методично раціональну організацію навчання з метою формування в учнів певної компетентності. Його автор повинен прогнозувати зазначені особливості, узгоджуючи пропонований ним навчальний матеріал зі змістом освітньої програми.

Компетентнісно орієнтоване навчання іноземної мови доцільно розглядати не тільки як процес формування ключових компетентностей, але й також міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності як предметної з усіма її компонентами (мовною, мовленнєвою, соціокультурною, навчально-стратегічною). Відповідно, цей феномен варто трактувати в таких аспектах:

1) міжкультурна іншомовна комунікативна компетентність учнів – це сукупність набутих учнями знань, умінь, навичок, способів діяльності, ставлень, мотивів, необхідних для усвідомленого виконання комунікативних дій, спрямованих на оволодіння іншомовним спілкуванням у межах вимог навчальної програми для кожного класу;

2) міжкультурна іншомовна комунікативна компетентність – це інтегрована характеристика особистості школяра, яка передбачає формування в нього здатності до набуття досвіду іншомовного спілкування в усній та письмовій формах у межах програмових вимог і забезпечує засвоєння культурних цінностей народу, мова якого вивчається;

3) формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності – це діяльність, що здійснюється у формі діалогу культур, яку має організувати вчитель і/або сприяти цьому зміст підручника у межах таких структурних компонентів: *мотиваційного* (ставлення учнів до навчання й усвідомлення соціальної потреби в оволодінні іноземною мовою як засобом міжкультурного спілкування, ціннісні орієнтації); *когнітивного* (знання, уміння, навички, досвід іншомовної комунікативної діяльності, що дає змогу адаптуватися до світового соціуму); *діяльнісного* (способи і форми виконання навчальних дій, спрямованих на усвідомлене оволодіння іншомовною комунікативною діяльністю); *контрольно-оцінного* (самооцінювання і самоконтроль рівня власних навчальних досягнень); *рефлексивного* (самоаналіз, самооцінка, самокорекція процесу і результатів навчання та пошуку шляхів їх удосконалення).

Список літератури

1. Редько В. Г. Засоби формування іншомовної комунікативної компетентності учнів початкової школи: результати емпіричних досліджень. *Проблеми сучасного підручника* : збірник наукових праць. Київ, 2018. Вип. 20. С. 360–372.

2. Key Competencies for Successful Life and Well – Functioning Society; Edited by Dominique S. Rychen and Laura H. Salganik. – Gottingen : Hogrefe and Huber Publishers, 2003. – 219 p.

3. Ellis, R. (2010). Second language acquisition research and language-teaching materials. In N. Harwood (Ed.), *English language teaching materials: Theory and practice* (pp. 33-57). New York: Cambridge University Press.